

MENCIONS ANT. S. XVI: «*masades de Costur*» (*Memor. Muñoz* XIV, 430). No figura en els censos de moriscos de 1520-1609, ni en parla Escolano; i així Cavanilles, que en dóna una bona descripció (I, 94-96) creu que llavors no seria més que uns «cortijos»: les *masades*, en efecte, del *Memorial Muñoz*; veure-hi també dades agràries i demogràfiques (100 veïns, però només 30 a principis del S. XVIII). Però degué estar poblat des de molt antic, car s'hi ha trobat alguna inscripció aràbiga (GGC II, 576-7), monedes ibèriques i una inscripció romana en un gros cippus, del qual Cavanilles dóna un excel·lent gravat dedicat per una filla al seu pare, *Fabius Calistus* i a son germà, morts tots dos.

ETIM. El poble, com ja suggereixen aquestes dades, deu estar damunt l'emplaçament d'un important *castrum* romà, en terreny naturalment fort «entre peñas desiguales y descarnadas» (Cav.), defensat per una forta guarnició, de la qual serien caps o membres els romans d'aquell *cippus*: ¹ una CŪSTŌDĪA, mot derivat de *custos*, -*odis*; tots dos mots en llatí vulgar foren un poc alterats en *custor*-*oris* (> fr. ant. *costre/costor*, r-rom. *caluoster*, a-al. ant. *kustor*, al. mod. *küster*, ja *qustor* en una inscr. romana; i CŪSTŌRIA: com demostraren Schuchardt (ZRP h. I, 124) i Jud (*Zur Gesch. der bündnerrom. Kirchensprache*, 1919; i ZRP h. XXXVIII, 18); cf. Kluge, s. v. *küster*; FEW II, 1596, i Du Cange. De CŪSTŌRIA provenen també *kustoryö* i altres formes dialectals lombardes recollides en el REW 2427.

En terres veïnes podem assenyalar-ne ben probables homònims. «Collado, fuente, masía y partida de *Costur*» a l'Alto Mijares (Monzó Nogués, ACCV XII, 1951, 242): de tota manera serà nom repetit, no pas idèntic al del *Costur* d'Alcalatén, que es troba encara a uns 15 k. de la frontera lingüística, i a una vintena del paratge en qüestió.

En aquest nom, i en el de *Costurera* (infra), CUSTŌRIA degué passar per una forma mossàrab *kostoira*, adaptada al sistema fonètic de l'àrab, que, no admetent diftongs del tipus *oi* ni *ui*, reduïa *uir* en uns lloc a *ur*, en altres a *air*, en altres a *u-ir* o *-u-er*. Així passaria per la pron. *kustúrá*, amb -*á*, que és el timbre que revestí la -*a* final entre els moriscos valencians; oït *kostúre* pels nostres repobladors, li llevaren la -*e* segons les tendències catalanes; així he explicat, ja en E.T.C. II, 230-232, els canvis dels dos NLL valencians, junt amb el de la ciutat extremeña de *Castuera* (dissim. de *Costuera*); el de PROMONTORIUM, -ORIA en *Formentor*, *Formentera*, i el de MONTORIUM en *Montúri* (vol. I, 210, 256).

Rebutgem la suggestió d'origen pre-romà que féu M-Lübke (*Homen. a Mz.Pi* I, 79), en aplegar *Costur* amb NLL d'una vaga terminació -UR, en la qual encabia altres noms ben heterogenis ILURO, ASTUR, -URIS, SUBUR. Llevat de *Begur* (que ja he explicat com un compost basco-iberoides BEKO-URI (art. supra) i *Gallur* (de formació ben inconnexa E.T.C. II, 199, I, 85), cap d'ells no s'accentuaria en -*úr* com el nostre, sinó sobre la vocal anterior. ²

¹ En la inscripció mutilada, sembla que es llegeix OST-UR. Com que hi falten altres lletres és lícit conjecturar que volien escriure <C>OSTUR<A> o <C>OSTUR<I> (datiu de CUSTŌRI, supra, en oposició a *Fabio Calisto*, amb la confusió de ū = o del llatí vulgar. — ² Separem-ne d'altres sols aparents. *Otur* i *Otura* asturians vénen del ll. ALTURA (Castro, RFC v, 29). Un *Letur*, prop de Yeste, prov. Albacete, pot anar amb *Lectoure* (nom oficial de *Laitora*), petita ciutat del centre de Gascunya, que potser ve d'un pre-romà *LACTORA (com s'ha suposat de vegades) però potser tots dos en realitat contenen el basc ITURR 'font' igual que el riu *Adour*, que passa ben prop de *Laitora*. La llegenda os ---TUR que el P. Flórez deia trobada en una inscripció que pretén pròpia de monedes trobades a Costur, no tindria cap garantia ni solidesa, essent d'un temps en què les lletres ibèriques no estaven gens desxifrades (V., però, nota supra). El NL *Couture*(s) molt repetit a totes les regions de França, no té res a veure amb *Costur*, perquè ve del ll. CULTURA 'conreu' (Vincent, *Top. Fr.*, § 813, Longnon, §§ 2267, 994).

COSTURERA

És el nom d'un despoblat morisc de la Vall de Seta, a llevant d'Alcoi. Oït *kosturéra* a Benimassot (xxv, 58); M.Gadea: «poblet morisc destruït», «castellet de moros mitj arruïnats» (*T. del Xè* II, 25, 69-70). Segons GGRV el *Castellet de Costurera* són unes ruïnes de moros en un alteró (p. 780), a 3 k. del poble de Balones, però el *Barranquet de Costurera* baixa cap a Benimassot (p. 790). Hi havia una inscripció en lletres aràbigues en una llosa, que en fou arrencada i portada a Benimassot. Chabàs (*El Archivo*, 1888-9, p. 42) la troba empotrada en una casa d'aquest poble; SSiv., 199, diu que era d'una mesquita del poblet moro, i potser és fundant-se en aquesta inscripció, que diu que els moros deien *Costuraire*: això pot ser una lectura imprecisa de *qostuwaira*, car les lletres aràbigues *r* i *w* són quasi iguals en l'alfabet aràbic. El poblet tindria 7 cases de moriscos a finals del S. XVI; no figura, però, en els censos p. p. Lapeyre i Reglà.

També aquí el caràcter de castellet i la situació de l'antic llogaret, ens duen a l'etimologia CUSTŌRIA, a través de *Costu-era*, amb l'evolució explicada a l'art. *Costur*. La -*r*- s'hi afegia per l'etim. pop., que hi era iminent, del mot català.

A Mallorca es Puig des *Costurer* (pron. *pui des kusturé*) (XL, 87.6) en un dels més alts de tot el te. de Campanet, 520 alt., ja prop de la r. de Moscarí i Selva; probablement forma més exacta que *P. d'En Costurer* que li dóna el mapa Mascaró 5G8. És, doncs, un lloc ben adequat per a una guarnició o CUSTŌRIA romana, vora l'entrada del pas que condueix des de la plana de Mallorca a la Serra de Tramuntana: les altures de LUCUS (*Lluc*) i BŌCCHORIS (*Bóquer*). Aquí tenim una evolució fon. on es combinen la de *Costu-*